

Jättipalsami (iso kuva) ja kurturuusu (pieni kuva) kukkivat kauniisti pihoidilla ja pientareilla. Samalla ne valtaavat tilaa alkuperäisiltä kasveilta ja niiden leviäminen on estettävä.

KUVAT: NIKU KIVEKÄS

Kurturuusuja kiinteistölläni – mitä minun pitää tehdä?

Oletko kuullut jättipalsamista tai lupiinista? Tiesitkö, että maanomistajan on kesäkuuhun 2022 mennessä poistettava kurturuusut kiinteistöltään?

RIIKKA KIVEKÄS

Kurturuusu, lupiini eli komealupiini ja jättipalsami ovat vieraslajeja. Ne ovat kulkeutuneet uusille alueille ihmisen toiminnan vaikutuksesta. Niitä on istutettu puutarhoihin ja pelloille ja kasvatettu tarhoissa. Myös meille niin tutut peruna ja viljat ovat kauan sitten tuotu Suomeen vieraslajeina! Lisäksi joitakin lajeja on kulkeutunut tahattomasti esimerkiksi rahtilaivojen mukana.

Osa lajeista ylittää valtakunnan rajat ihan omia aikojaan. Ne tassuttelevat, lentävät tai vaikkapa kulkeutuvat tuu-

len mukana uusille alueille. Näitä lajeja kutsutaan tulokaslajeiksi.

Kaikki meille muualta tulleet lajit eivät siis ole haitallisia, vaan niistä on jopa hyötyä meille. Osa kuitenkin lisääntyy ja leviää voimakkaasti, ja valtaa elintilaa alkuperäisiltä lajeilta. Siksi niitä on torjuttava.

Lainsäädäntö määrää

Euroopan unionin vieraslajiasetuksessa säädetään toimenpiteet, joilla jäsenvaltiot pyrkivät estämään haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen unionin

alueella. Asetuksen toimeenpanosta Suomessa säädetään laissa vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (1709/2015).

Asetuksen mukaisesti on laadittu luettelo EU:n alueella haitallisista vieraslajeista, joihin asetuksessa määritellyt kieltoja ja rajoituksia sovelletaan. Listaa päivitetään tarpeen mukaan. Kansallinen vieraslajiluettelo täydentää tätä luetteloa Suomessa haitallisina pidetyillä lajeilla, jotka eivät ole mukana EU:n luettelossa.

Alussa mainitut kurturuusu, komealupiini ja jättipalsami kuuluvat näihin

lainsäädännössä torjuttaviksi määritelyihin lajeihin. Olet ehkä kuullut myös isopiiskusta? Se on vieraslaji, mutta ei ainakaan toistaiseksi mukana vieraslajiluetteloissa.

Maa- ja metsätalousministeriö tukee ja ohjaa lainsäädännön toimeenpanoa hallintasuunnitelmilla, joissa määritellään torjuntakeinoja ensisijaisille torjunta-alueille. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY) valvovat lain noudattamista. Ensisijaisina keinoina ovat viestintä ja neuvonta ilman viranomaisten pakkokeinoja. Jos hävittämättä jätetty laji kuitenkin pääsee laiminlyönnin takia leviämään kiinteistön ulkopuolelle, omistaja voidaan määrätä hävittämään ympäristöön karanneet esiintymät. Tarvittaessa voidaan myös asettaa uhkasakkoja.

Tullin tehtävänä on valvoa, ettei vieraslajeja tuoda maahan.

Yhteinen vastuu torjunnasta

Vieraslajien torjunnasta on vastuussa meistä jokainen. Kukaan meistä ei saa kasvattaa lainsäädännössä haitalliseksi määriteltyjä vieraslajeja omalla tai taloyhtiön pihalla. Myöskään muita vieraita lajeja ei saa päästää leviämään luontoon. Naapurustossa leviävät vieraslajit olisi kitkettävä maanomistajan luvallatakoovoimin. Tien ylläpitäjät vastaavat siitä, että teiden varsilla tai pientareilla ei kasva vieraslajeja.

Kunnat ovat myös alueidensa omistajat. Siksi niiden on poistettava haitalliset vieraslajit yleisiltä alueiltaan, kuten puistoista, jokien varsilta ja muilta viheralueilta. Esimerkiksi Helsingin kaupunki on osallistanut torjuntatyöhön kuntalaisia järjestämällä kaikille avoimia vieraslajitalkoita useamman kerran vuodessa. Kaupunki

JUTTUA VARTEN ON HAASTATELTU:

Johanna Niemivuo-Lahti työskentelee neuvottelevana virkamiehenä maa- ja metsätalousministeriössä. Hän on puheenjohtajana vieraslajiasioiden neuvottelukunnassa. Sähköposti: ETUNIMI.SUKUNIMI@MMM.FI.

Lauri Urho työskentelee erikoistutkijana Luonnonvarakeskuksessa. Hän on yksi Vieraslajit.fi-sivuston ylläpitäjistä ja jäsenenä vieraslajiasioiden neuvottelukunnassa. Sähköposti: ETUNIMI.SUKUNIMI@LUKE.FI.

Mats Wikström työskentelee pihayksikön johtajana Innogreen Oy:ssa. Hän kutsuu itseään puutarhavelhoksi ja edustaa eksoottisia lajeja kansallisessa vieraslajityöryhmässä. Sähköposti: ETUNIMI.SUKUNIMI@INNOGREEN.FI.

Tuomas Lahti työskentelee Helsingin kaupungin ympäristöpalveluissa. Hän vastaa Helsingin kaupungin vieraslajirekisterin ylläpidosta. Sähköposti: ETUNIMI.SUKUNIMI@HEL.FI.

Kokeile tunnistaa vieraslajeja ja kirjaa havainto Vieraslajit.fi-sivustolle.

myös kitkee vieraslajeja itse alueiltaan resurssien sallimissa rajoissa. Tällä hetkellä tavoitteena on kitkeä jättiputki kokonaan Helsingistä.

Aina vieraslajeja ei voida hävittää kokonaan tai se on kustannustehontonta, jos esimerkiksi kasvit ovat päässeet leviämään liian laajalle. Tällöin riittävä toimenpide voi olla leviämisen estäminen, esimerkiksi katkaisemalla kasvit keväällä ennen siementen syntymistä. Luonnonsuojelun kannalta merkittävillä alueilla leviämistä on kuitenkin rajoitettava erityisen tarkasti.

Havainnot yhteen paikkaan

Jokainen meistä voi bongata vieraslajeja ja käydä kirjaamassa havaintonsa kansalliseen vieraslajiportaaliin Vieraslajit.fi-sivustolla. Havainnosta kirjataan laji, sijainti kartalla tai koordinaatteina ja vapaaehtoisina tietoina määrä alueella ja alueen koko. Liitä mukaan myös lähikuva havaitusta lajista ja yleiskuva alueesta. Tiedot tallentuvat suoraan Suomen lajitietokeskuksen, Ruokaviraston ja Luonnonvarakeskuksen tietokantoihin.

Kasvien tunnistamisessa kannattaa kiinnittää huomiota kasvin korkeuteen ja esiintymisalueeseen. Kukinto on hyvä tuntomerkki, joten kukinta-

aikana kasvit on helpointa tunnistaa.

Samalta sivustolta löydät myös paljon tietoa sekä eurooppalaisista että kansallisista vieraslajeista ryhmiteltynä elinpaikan mukaan. Jokaisesta lajista on kerrottu alkuperä, luonne, tunnistamistiedot, leviämistapa, esiintymisalue, haitallisuus ja torjuntakeinoja.

Lisäksi löydät sivuilta tietoa lainsäädännöstä, ajankohtaisia uutisia ja ohjeita lajien tunnistamiseen.

Luonnonvarakeskus vastaa sivuston sisällöstä ja Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS teknisestä ylläpidosta. Sivustolla hyödynnetään Laji.fi-palvelun paikkatietoja ja levinneisyyskarttoja.

Seuraavassa päivityksessä lajitietoja täydennetään ja palveluun lisätään muun muassa uusia lajikortteja ja uusimpia havaintoja kaloista, ravuista ja nisäkkäistä. Näitä tietoja ei ole vielä saatavilla suoraan Suomen lajitietokeskukselta. Lisäksi kehitetään edelleen käyttöliittymän helppokäyttöisyyttä ja selkeyttä. Tulossa on esimerkiksi toiminnallisuus, jolla vieraslajilistat voi ladata taulukkolaskentaohjelmaan tai tekstitiedostoon.

Haastan sinut mukaan

Olitpa sitten viranomainen, puutarhuri, retkeilijä, maanviljelijä, mökkeilijä tai vaikkapa luokan opettaja, ota haaste vastaan. Kokeile tunnistaa vieraslajeja ja kirjaa havintosi Vieraslajit.fi-sivustolle. Voit vaikka lähteä iltalenkille ja kirjata kaikki tunnistamasi lajit matkan varrelta!